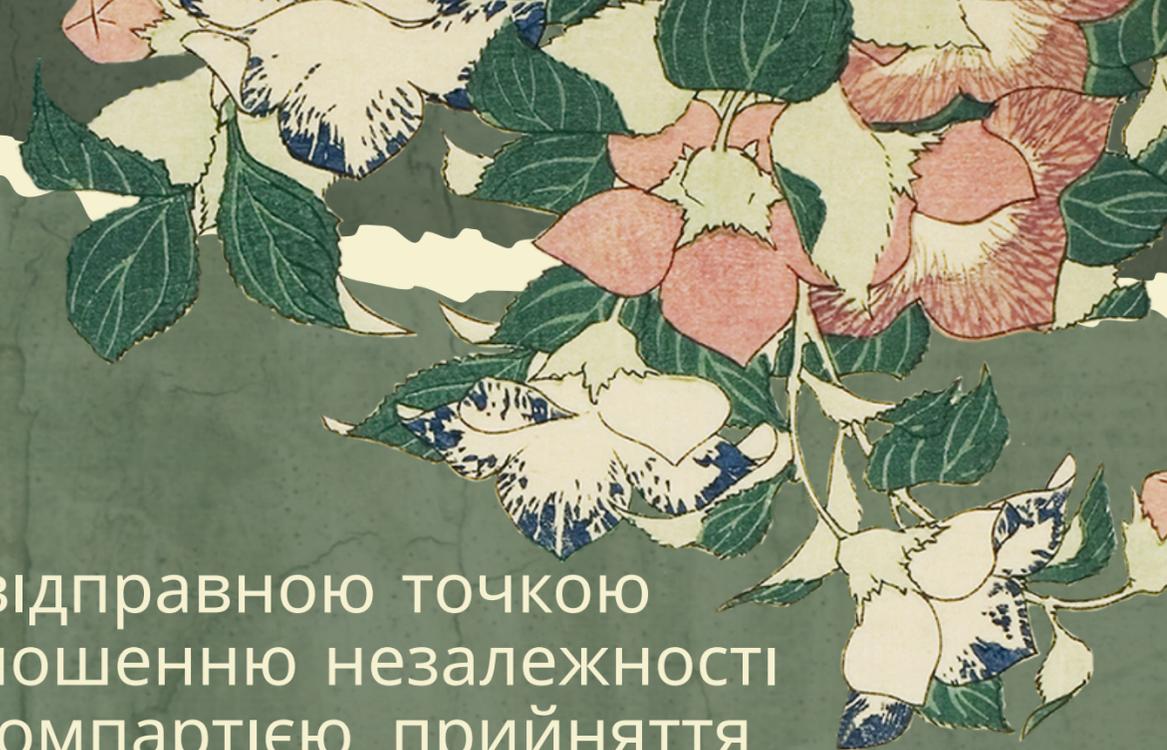

Етапи розвитку політичної системи України

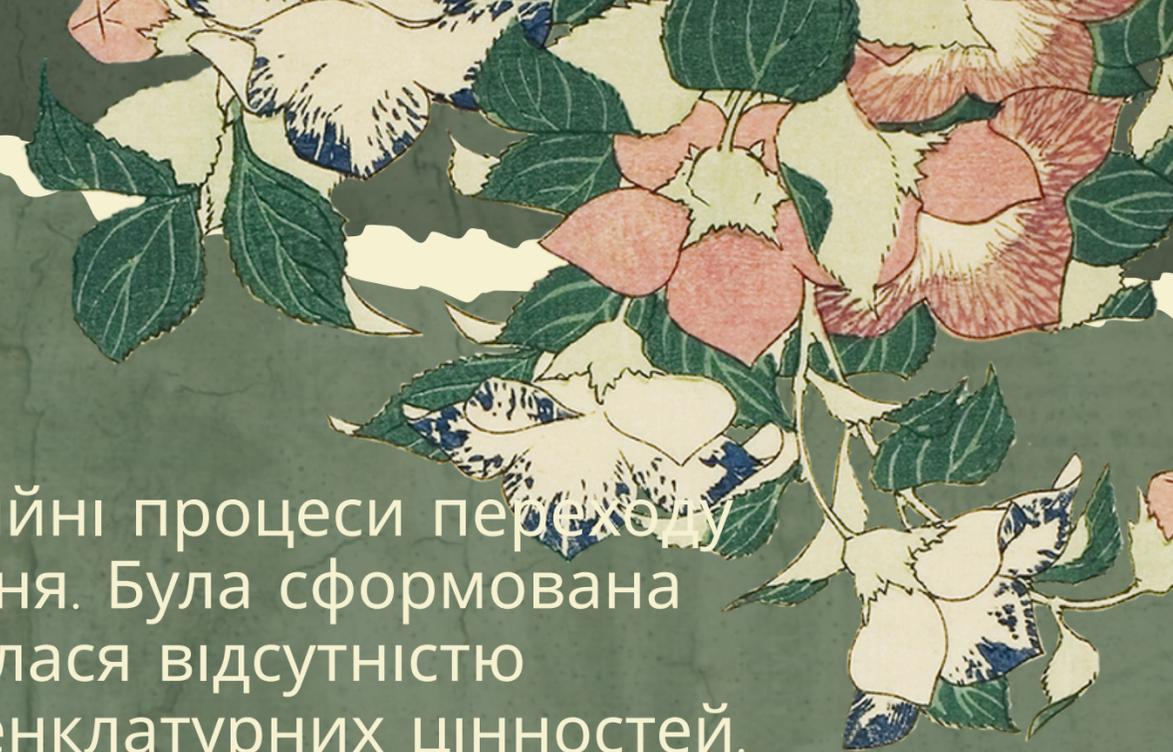

Отримання незалежності Україною можна вважати відправною точкою дослідження етапів розвитку політичної системи. Проголошенню незалежності передували ряд подій (ліквідація на монополію влади компартією, прийняття Декларації про державний суверенітет, формування державницького рівня управління, впровадження інституту Президента, прийняття закону про президентські вибори тощо), що заклали основу верховенства, самостійності та неподільності влади в державі. Прийняття Акту незалежності України та проведення Всеукраїнського референдуму на його підтримку стали свідченням міжнародного визнання держави, законодавчо закріпивши державність і міжнародно правовий статус.

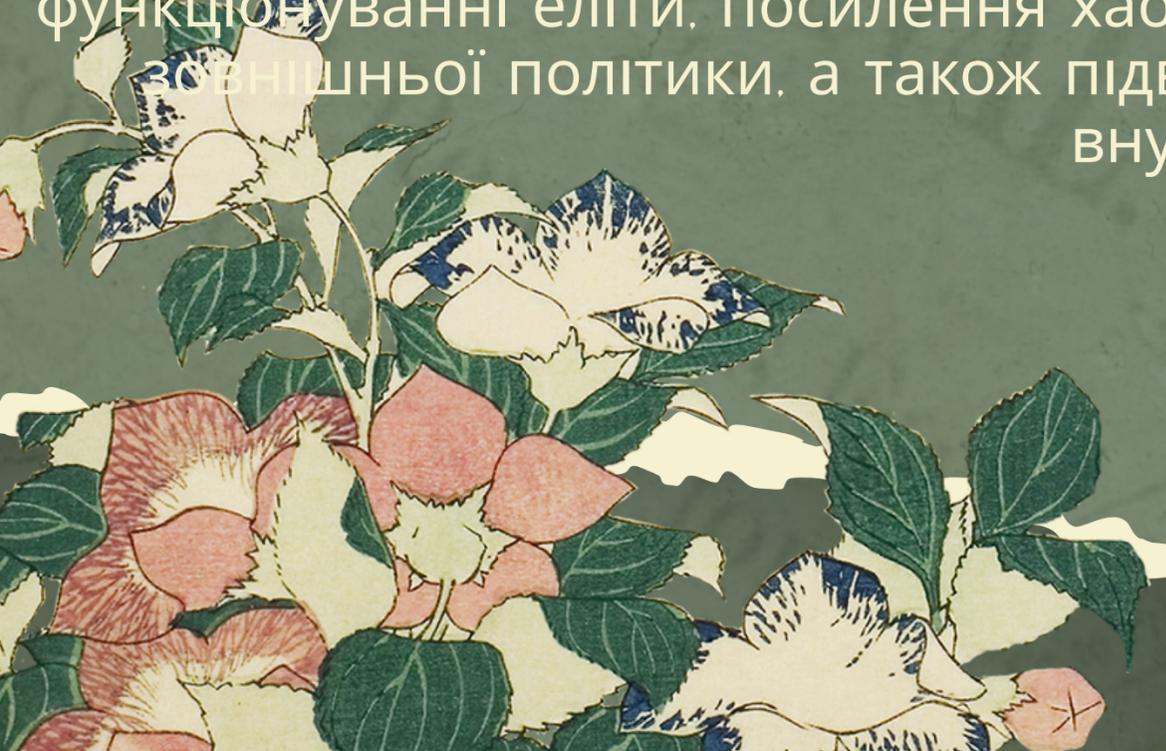

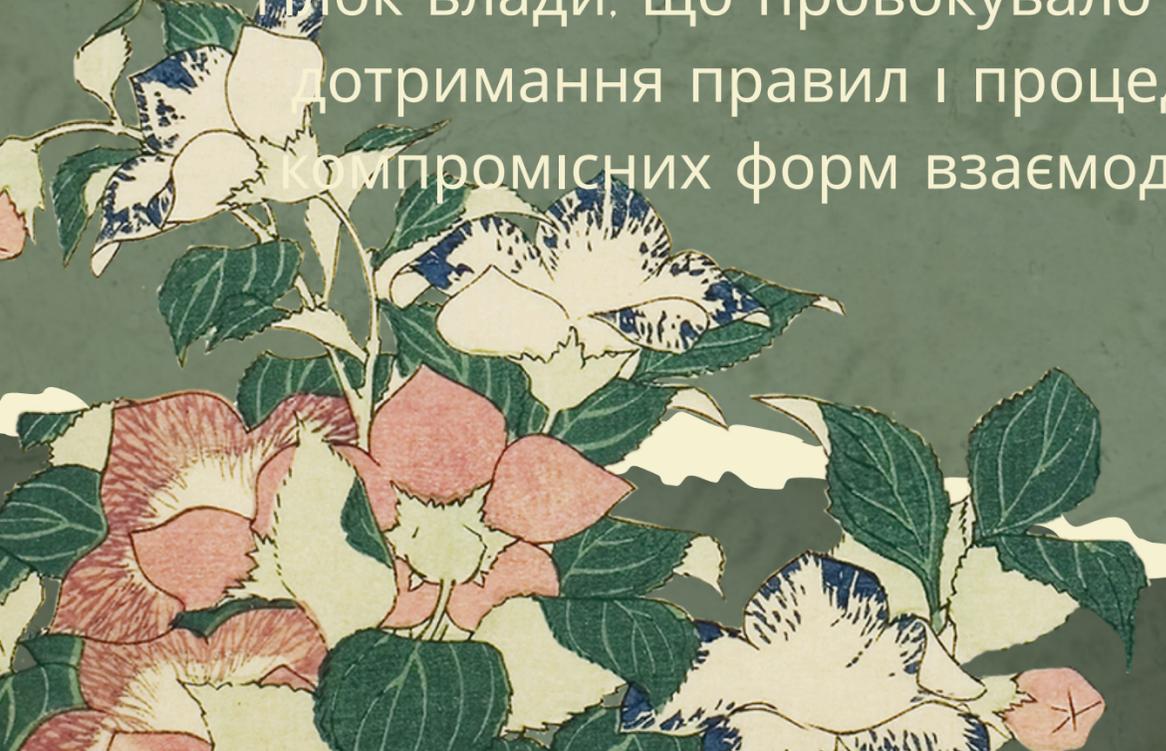
На першому етапі (1991-1994 рр.) відбувалися трансформаційні процеси переходу політичної системи на демократичні принципи управління. Була сформована інституціональна структура еліти, що характеризувалася відсутністю збалансованої статусно-рольової сітки, домінуванням номенклатурних цінностей, низьким рівнем політичної відповідальності. Серед особливостей трансформаційних процесів можна виділити: 1) низький рівень лідерського потенціалу політичного керівництва та функціональної взаємодії; 2) перманентне протистояння гілок влади у контексті розподілу повноважень і сфер впливу; 3) відсутність Основного закону держави як правової основи взаємодії; 4) орієнтація на хаотичне реформування; 5) домінування групових інтересів у прийнятті політико-управлінських рішень.

Другий етап розвитку політичної системи України умовно можна розділити на два періоди. Для першого періоду (1994-1998 рр.) були характерні наступні особливості: 1) протистояння гілок влади та окремих політичних лідерів; 2) неготовність визнати Конституцію фундаментом формування нових цінностей та процедур діяльності; 3) відносна результативність у стабілізації соціально-економічної ситуації завдяки спробам ринкового реформування, пошуку балансу багатовекторності у зовнішній політиці; 4) зростання рівня монолітності у владній ієрархії за рахунок лідерського потенціалу президента; 5) поступова включеність фінансово-промислових груп до владної ієрархії. Серед особливостей другого періоду (1999-2004 рр.) можна виділити зростання рівня клановості у функціонуванні еліти, посилення хаотичності модернізаційних процесів у контексті зміни вектора зовнішньої політики, а також підвищення рівня згуртованості завдяки актуалізації потреби внутрішньоелітної консолідації.

Третьому етапу розвитку політичної системи (2005-2010 рр.) були притаманні низький рівень згуртованості у владній ієрархії, наростання динаміки протистоянь між гілками влади, що призводило до політичних криз та бездіяльності у сфері прийняття важливих державно-політичних рішень. Серед особливостей цього етапу можна виділити наступні: 1) нездатність реагувати на виклики, спровоковані «Помаранчевою революцією»; 2) розбалансованість функцій у владній ієрархії та відсутність лідерського потенціалу; 3) загострення протистояння блоків влади, що провокувало кризу державно-політичного управління; 4) ситуативність дотримання правил і процедур, заміщення їх неформальними практиками; 5) пошук компромісних форм взаємодії між елітою та групами інтересів у контексті небажання втрачати владні позиції.

Четвертий етап розвитку (2010-2013 рр.) характеризувався наступними особливостями: 1) наявністю монолітної владної структури, основу якої склали представники правлячої партії та вихідці з Донбасу; 2) формуванням централізованої вертикалі влади (унаслідок скасування політичної реформи) на чолі з Президентом, що дозволила забезпечити достатньо високий рівень внутрішньоелітної консолідації у процесах прийняття державно-політичних рішень; 3) посиленням домінування патрон-клієнтських, кланових відносин у внутрішньоелітній взаємодії, що призвело до формування «політичної сім'ї»; 4) використанням ресурсного потенціалу «політичної сім'ї» для дистанціювання від впливу інших груп інтересів, з метою їх відсторонення від процесу прийняття державно-політичних рішень.

На п'ятому етапі (2014-2019 рр.) можна виокремити ряд наступних тенденцій розвитку політичної системи: 1) відносна стабілізація в умовах анексії частини території та військових дій на Донбасі, обумовлена активною діяльністю у зовнішній та внутрішній політиці; 2) диференціації функцій у межах владної ієрархії; 3) значний вплив груп інтересів на процеси ініціювання та прийняття рішень щодо реформування, але рівень централізації вертикалі влади дозволив сформувати певну систему стримувань і противаг; 4) ситуативна переорієнтація на європейський досвід модернізації, наслідком чого стала неузгодженість дій відносно процедури її здійснення; 5) наявність перманентного конфлікту між гілками влади; 6) домінування неформальних практик взаємодії над формальними, їх зміна заради досягнення ситуативного балансу інтересів.

